

V. PARAĆ, *Kavana La Coupole*. Zagreb, Moderna galerija

1945. vodi Galeriju umjetnina u Splitu, a 1950–72. predaje na Akademiji u Zagrebu. Član JAZU od 1973.

Prvo razdoblje Paraćeva slikarstva označuju siguran crtež, blaga stilizacija, zagasita tonska skala i osjećaj za monumentalno (*Crkva Sv. Blaža u Zagrebu*, 1927; *Seljaci*, 1927; *Proljeće*, 1928; *Veslači*, 1928). Slike *Kavana La Coupole* (1931), nastala u Parizu, i *Pazar u Solinu* (1931) pokazuju utjecaj impresionista. Slijede mrtve prirode, prizori iz Dalmacije, figuralne skupine i pejzaži (*Cipal na tanjuru*, 1932; *Kaštelanke*, 1933; *Mljekarice*, 1934). Crteži nastali 1943–45. neposredni su prikazi ratnih zbivanja (*Izgubljena djeca*, 1943; *Partizanski leut*, 1944), dok je sklonost prema monumentalnosti i epskome komponiranju osobito izražena na freskama u Klisu (1936–39) i Solinu (1957), te na slikama i crtežima koji prikazuju hrv. pomorsku povijest (*Brodovlje Petra Krešimira IV*). Dosljedan motivima iz svakidašnjice, u djelima nastalim poslije 1955. pokazuje jednostavnost kompozicije, ekspresivnost likova i snagu boje (*Ručak pod maslinom*, 1955; *Dalmatinsko selo*, 1965). Bavio se crtežom, grafikom i scenografijom. Samostalno je izlagao u Zagrebu (1929, 1932, 1960), Splitu (1929, 1934, 1936), Zadru (1969) i Rijeci (1978). — Retrospektivna izložba priređena mu je u Zagrebu 1984.

LIT.: *Lj. Babić*, Vjekoslav Parać, Obzor, 1929, 90. — *D. Tiljak*, Izložba Vjekoslava Paraća, Književnik, 1932, 6. — *V. Barbić*, Vjekoslav Parać, Zagreb 1961. — *M. Peić*, Vjekoslav Parać, u knjizi: Hrvatski umjetnici, Zagreb 1968. — *S. Mateljan*, Likovna umjetnost u NOB-i Hrvatske (katalog), Zagreb 1974. — *Z. Novak*, Povijesno kao poetsko, Oko, 26, VIII, 1976. — *N. Bezić-Božanić*, Vjekoslav Parać, Split 1977. — *J. Depolo*, Novator koji ne ruši, Vjesnik, 3. II, 1984. — *I. Zidić*, Vjekoslav Parać (katalog), Zagreb 1984. — *G. Gamulin*, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, I, Zagreb 1987. Ma. B.

PARAD-VOJKOVIĆ, Katica, kiparica (Zagrade kraj Požege, 18. III. 1950). Završila Ekonomsku školu u Zagrebu. Samouka, kiparstvom se bavi od 1965, izlaže od 1968. Neko vrijeme radila u ateljeu M. Kičina u Ščitarjevu. Modelira u drvu jednostavne likove i kompozicije diskretno

obojenih volumena (*Ponosna obitelj*, 1972; *Majka i dijete*, 1982). — Samostalno je izlagala u Karlovcu (1977, 1983), Velikoj Gorici (1977), Zlataru (1978), Zagrebu (1982) i Svetožarevu (1983).

LIT.: *V. Maleković*, Katica Parad-Vojković (katalog), Zagreb 1982. — *K. Smiljković*, Katica Parad-Vojković (katalog), Svetožarevo 1983. — *E. Cvetkova*, Katica Parad-Vojković (katalog), Karlovac 1983. N. Kri.

PARČIĆ, Dragutin, fotograf (Vrbnik, 26. V. 1832 — Rim, 25. XII. 1902). Gimnaziju i bogosloviju završio je u Zadru. Od 1859. bavi se fotografijom. Eksperimentirao je na gotovo svim tada poznatim područjima fotografije. U tehnici kalotipije snima portrete, vedute i arhitekturu, potom fotografira uz pomoć mikroskopa i teleskopa (tri faze pomrčine Sunca, 1861), radi stereo-snimke, sastavljene panorame i reprodukcije umj. djela. Očuvan je veći broj njegovih originalnih negatva na papiru.

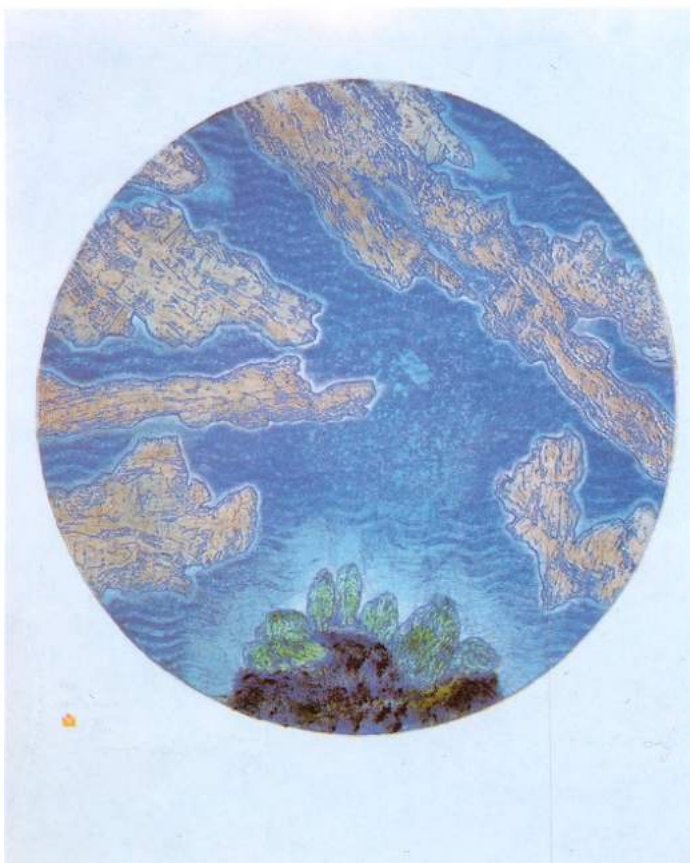
LIT.: *N. Grčević*, Fotografija devetnaestog stoljeća u Hrvatskoj, Zagreb 1981. N. Gé.

PARENTIUM → POREČ

PARKIĆ (Prkić), Mihovil, slikar i zlatar (? — Šibenik, 1642). God. 1611–38. izrađuje za bratovštinu Nove crkve u Šibeniku freske u dvorani bratovštine i u crkvi (djelomično očuvane), oltar Sv. Jurja, pet antependija i dr. Freske je u crkvi 1628. nastavio slikati Antun Moneghin (prizori iz Biblije).

LIT.: *K. Stošić*, Crkvice i bratovština sv. Duha u Šibeniku, VjAHD, 1932, str. 402. — *Isti*, Galerija znamenitih Šibenčana, Šibenik 1936, str. 59. — *Horvat–Matejčić–Priatelj*, Barok. — *V. Marković*, Zidno slikarstvo, 17. i 18. stoljeća u Dalmaciji, Zagreb 1985. D. Ki.

PARO, Frane, grafičar (Zagreb, 5. IV. 1940). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1964 (A. Kinert), završio specijalni odjel za grafiku 1966 (M. Detoni); sada predaje na istoj ustanovi. Umjetnik bogate mašte pretežno radi tzv. izvornu grafiku (drvorez, linorez, bakropis, akvatinta). Njegove fantazmagorične vizije oslanjaju se na figuralne i apstraktne elemente, a dramatični prostorni ritmovi pojačavaju izražajnost prizora (*Jutro*, 1968;

F. PARO, *Arhipelag*

Mjesečev konjanik, 1969; *Zjenica ognja*, 1975). Objavio je bibliofilski izdanja i mape grafika *Zvonjava sfera* (1973), *Rbine sna — tlapi jave* (1979), *Glas zvun zemlje* (1980) i *Istrija* (1981). — Samostalno je izlagao u Zagrebu, Beogradu, Pagu, Mariboru, Puli, Čakovcu, Samoboru, Dubrovniku, Našicama, Erlangenu, Zürichu i Herleemu (Nizozemska). Bavi se ilustracijom i grafičkim oblikovanjem; proučava glagoljsko tiskarstvo.

BIBL.: *Tipografska analiza hrvatskoglagoljskog prvotiska Misala po zakonu rimskog dvora iz 1483. godine*, Slovo, 1984, 34; *Typographia glagolitica — rekonstrukcija glagoljskog tiskarskog slova*, Zagreb 1985; *Grafika*, Zagreb 1991.

LIT.: Z. Balog, *Paro Frane — grafika* (katalog), Beograd 1970. — I. Zidić, *Nadrealizam i hrvatska umjetnost* (katalog), Zagreb 1972. — B. Ilievjak, *F. Paro — grafike* (katalog), Zagreb 1979. — J. Bratulić, *Frane Paro* (katalog), Dubrovnik 1985. — Lj. Domic, *F. Paro* (katalog), Zagreb 1989. Ž. Sa.

PASINOVIĆ, Antoaneta, arhitektica i lik. kritičarka (Split, 29. VIII. 1941 — Zagreb, 12. VII. 1985). Arhitektonski fakultet završila 1966. u Zagrebu (V. Turina). Bavila se teorijom arhitekture, lik. kritikom, scenografijom i akcijama u urbanu prostoru. Radila je scenografije za kazalište »Jazavac« 1967. i za TV drame 1968 (*Žur u Magdalandu*, *Žeđ*, *Ljubav*). Autorica je više tematskih izložaba (*»Zatečeno u atelieru«*, 1980; *»Urbana obmana ili obnova«*, 1985) i akcija za oživljavanje staroga zagrebačkoga središta (*»Od vječnosti do kiča«*, 1981). Zalagala se za nepovredivost prostornoga jedinstva (problem interpolacije), pisala o temama graditeljske baštine i suvremene arhitekture.

BIBL.: *Željehova zgrada rezultat pojedinačnog naručioca*, ČIP, 1963, 124; *Prostorni krug Jadrana*, ŽU, 1967, 5; *Još jednom na temu kulturna baština i suvremena arhitektura*, Telegram, 1969, 476; *Integritet prostornog jedinstva*, Arhitektura, 1969, 104; *Agresija barbarskog*, Dometi, 1971, 10; *Poetika ogulinskih krovova*, Arhitektura, 1973, 146—147; *Umjerena novost. Prostorni ogled hotela Internacional u Rabu*, ČIP, 1974, 253; *Čovjekova okolina u prostornom planiranju*, ibid., 1980, 326; *Prostor i povijesna mogućnost*, ibid., 1980, 328—329; *Stan u gradu ili glad za stanom. Stambeno naselje Kijac na Krku*, ibid., 1983, 11. Ma. B.

PASKOJE, zlatar (Kotor, XV. st.). Učio zlatarski zanat 1459. kod Nikole Tihojeva u Kotoru. God. 1490. skovao je gotički relikvijar u obliku noge za stolnu crkvu u Kotoru; na tomu se djelu potpisao.

LIT.: C. Fisković, *O umjetničkim spomenicima Kotora, Spomenik Srpske akademije nauka* (Beograd), 1953, 103, str. 93.

PASQUALINI, Aleksandar, graditelj nizozemskoga podrijetla, krajem XVI. st. u službi Gradačkoga ratnoga vijeća. Poslan na slavonsku granicu, 1598. piše opširan izvještaj *Windischen und Weitschwarischen Gräntzen*. Obišao je i opisao Koprivnicu, Križevce, Ivanić i Đurđevac. Uz izvještaje

odaje i crteže tih utvrda i konkretne prijedloge za obnovu. Do kraja XVI. st. radi na obnovi tvrđava u Koprivnici, Ivaniću u Otočcu u Lici.

LIT.: R. Kohlbach, *Steirische Baumeister tausendundein Werkmann*, Graz 1961. M. Kru.

PASTORAL, štap što ga u liturgiji nosi biskup kao znak svojega dostojanstva i vlasti te pastirske službe nad vjernicima. Prvi se put spominje u V. st., a od VIII. st. je redovita pojava. Isprva ima oblik običnoga pastirskog štapa, od kojega potječe i dobiva ime. Napravljen je od drva, na vrhu malo zavnut i prekriven metalnim ukrasima. U VIII. st. na vrhu dobiva čvor (nodus), a u X. st. križ. U XI. se st. znatno povisuje i na vrhu dobiva volutu ukrašenu simboličnim likovima. Od XIII. st. oblik mu se bitno ne mijenja, a ukrasne pojedinosti slijede stilske značajke razdoblja. Nadbiskupski štap ima na vrhu umjesto volute dvostruki, nadbiskupski križ. U nekim prigodama štap s volutom nose i opati i opatice monaških redova. Kao ikonografski atribut imaju ga uza se sveci biskupi. Umj. izradom ističu se pastori F. Pritića (rad P. Dubravčića), O. Thuza s kraja XV. st., L. Baratina s poč. XVI. st. i dr.

LIT.: M. Righetti, *Storia liturgica*, I, Milano 1964.

A. Bad.

PAŠKVALIN, Veljko, arheolog (Betina na Murteru, 29. XI. 1926). Studirao arheologiju na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Od 1956. radi u Odsjeku za antičku arheologiju Zemaljskoga muzeja u Sarajevu. Bavi se ant. arheologijom na području Bosne i Hercegovine. Istraživao na Grudinama u Bugojnu, u Putovcima kraj Zenice i u Brezi.

BIBL.: *Kultovi u antičko doba s područja BiH*, GZMBiH, 1963; *Reljef Silvana i nimfa iz Jajca*, ibid., 1964; *Prilog datiranju ranokršćanskih bazilika u BiH*, u knjizi: *Archaeologia praehistorica et antiqua*, Miscellanea G. Novak dicata, Zagreb 1970; *Arheološki nalazi s teatarskom tematikom s područja BiH*, u knjizi: *Antički teatar na tlu Jugoslavije*, Novi Sad 1981. Đ. Br.

PATSCH, Karl, austr. arheolog (Prag, 14. IX. 1865 — Beč, 21. II. 1945). Od 1894. djeluje u Sarajevu, u početku kao gimnazijski profesor, potom kao kustos Zemaljskoga muzeja. Od 1920. u Beču je sveučilišni profesor. Bavio se pretežno problematikom ant. kulture u Bosni i Hercegovini, a dijelom i u Albaniji. Istraživao ant. spomenike. Iskapao je i gotičku krunidbenu crkvu bos. kraljeva u Milima, danas Arnautovićima pokraj Visokog. Bio je vrlo aktivan u okviru Balkanskoga instituta u Sarajevu, čiji je osnivač i unutar kojega je pokrenuo seriju izdanja pod naslovom »Zur Kunde der Balkanhalbinsel«.

BIBL.: *Die Lika in römischer Zeit*, Schriften der Balkankommission, Antiquarische Abteilung, I, Wien 1900; *Archäologisch-epigraphische Untersuchungen zur Geschichte der römischen Provinz Dalmatien*, I—VIII, Wissenschaftliche Mitteilungen aus Bosnien und Hercegowina (Beč), 1902, 1904, 1909, 1912; *Zur Geschichte und Topographie von Narona*, Schriften der Balkankommission, Antiquarische Abteilung, V, 1907; *Zbirke rimskih i grčkih starina u bos.-herc. Zemaljskom muzeju*, GZMBiH, 1914; *Historische Wanderungen im Karst und an der Adria*, Wien 1922. Đ. Br.

PAUER, Francesco, slikar (Rijeka, 30. III. 1828 — ?). Studirao na Akademiji u Veneciji od 1846, potom u Rimu. God. 1853. vratio se u Rijeku gdje je od 1856—77. bio nastavnik crtanja; nakon 1889. gubi mu se trag. U početku slikao pod utjecajem venecijanske škole oltarne slike (Sv. *Andrija* za župnu crkvu u Bakru i *Bl. Dj. Marija* za Zbornu crkvu u Rijeci, nastale u Rimu 1852) i portrete (*Portret Leone Žilić*, 1853), a poslije realistične krajolike i vedute romantičnog ugođaja (*Vojnopomorska akademija*, 1858; *Pogled na Trsat*, oko 1870; *Pogled na Riječinu i tvornicu papira*, 1878—80). Odjeke bidermajera pokazuje njegov litografirani portret I. Zajca (oko 1858).

LIT.: B. Vižintin, *Slikarstvo Rijeke u XIX. st.*, Jadranski zbornik, 1957. — *Isti*, Slikarstvo XIX. st. u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1961. — *Isti*, Umjetnička Rijeka XIX. stoljeća, Rijeka 1993. R.

PAULESCHITZ, Josef, kipar (Rasporak/Drassburg, Gradišće, 15. V. 1933). Diplomirao na Akademiji u Beču 1958 (H. Andre). Od 1960. predaje na gimnaziji u Oberschützenu. Radi portrete, monumentalnu plastiku i figuralne prikaze na crkv. i svjetovnim građevinama u Gradišću (Drassburg, Bad Tatzmannsdorf, Baumgarten, Schattendorf). U svojim se djelima udaljuje od figurativnih predložaka, sažimajući volumene do simboličnih znakova (Fontana u Neudörflu, Križni put u Wiesenu, Spomenik ratniku u Podersdorfu). Radio u SAD, Brazilu, Liechtensteinu i Njemačkoj.

LIT.: J. Vlašić, *Likovna umjetnost gradišćanskih Hrvata*, Dometi, 1972, 1—2. — F. Probst, *Izložba gradišćansko-hrvatskih umjetnika* (katalog), Fileš/Nikitsch 1979. R.

PAULETTA, Alfeo, arhitekt (Pula, 13. XI. 1906). Diplomirao arhitekturu 1930. u Rimu (Marcello Piacentini). Sudjelovao na izložbama avangardne grupe arhitekata »Gruppo 7« 1928. i 1931. na kojima je promovirana tzv. racionalistička arhitektura. Nagrađen na prvoj istarskoj umjetničkoj izložbi